

Remissvar RISE: Kreativa Sverige! SOU 2022:44

I detta betänkande föreslår utredningen en samlad nationell strategi med syfte att under den kommande tioårsperioden främja långsiktig och hållbar utveckling av de kulturella och kreativa näringarna i hela landet, i enighet med utredningens direktiv (dir. 2021:100).

RISE är ett statligt ägt forskningsinstitut. Våra 3 000 medarbetare driver och stöder alla typer av innovationsprocesser och erbjuder expertis och en bredd av samhällsintressen och -utmaningar. Dessa expertiser inkluderar i många fall kulturella och kreativa kompetenser, som är den råvara som bygger företag i kulturella och kreativa branscher. Exempel på dessa kompetenser inom RISE är arkitektur, artificial intelligence (AI), augmented reality (AR), virtual reality (VR) inom kultur, byggnadsvård, design, dataspel, journalistik, fotografi, formgivning, interaktionsdesign, kommunikation, kulturarv, mode, möbler, textil, visuella effekter, musik, film, litteratur, webdesign, scenkonst, besöksnäring. Vi har ett uppdrag att bidra till en hållbar samhällsomställning där kulturella och kreativa branscher är av avgörande betydelse för ett hållbart samhälle.

I betänkandet lämnas förslag på en tioårig strategi för att dels främja och stärka villkoren för företagande inom de kulturella och kreativa branscherna, dels att underlätta och möjliggöra företagets fulla potential som drivkraft för hållbar utveckling i samhället med ökade kulturella och sociala värden, ekonomisk tillväxt, sysselsättning och stärkt svensk konkurrenskraft. RISE välkomnar utredningen som ett viktigt steg och underlag för en kraftsamling kring kulturella och kreativa branschers potential att bidra till hela samhällets omställning.

Kommentarer till betänkande

6.1 Tydligt tvärpolitiskt ansvar för kunskap, synergier och samverkan: RISE håller med utredningens slutsats att kulturella och kreativa branscher har en unik möjlighet att bidra horisontellt mellan traditionella industrier och branscher, och mellan sektorer, för ökad hastighet i grön och digital omställning, och hållbara samhällen – samt att detta omfattar politiska mål inom flera politikområden.

RISE stödjer förslaget att skapa en interdepartemental grupp som ska arbeta löpande och involvera alla relevanta myndigheter, men vi förespråkar att **ansvaret för att leda och koordinera regeringens arbete ska ligga på näringsministern**. Då strategin gäller företag i kulturella och kreativa branscher är det av största vikt att dessa behandlas som en del av näringslivet, men självklart med kunskap om dessa branschers unika kompetenser, innovationskraft och möjlighet till ”industry inclusion”, alltså korsbefrukande mellan traditionella näringsområden. I relation till Sveriges konkurrenskraft är frågan inte varför de kulturella och kreativa branscherna är annorlunda i sin kreativitet, sitt kollaborativa arbetssätt, sitt fokus på att leverans av tjänster och produkter också ska medföra en upplevelse och

RISE Research Institutes of Sweden AB

potential för nya synsätt – frågan är hur andra näringsverksamheter också ska få tillgång till dessa styrkor.

Ett utökat ansvar för kunskapsutveckling, samt statistik på och forskning om de kulturella och kreativa företagen: RISE välkomnar särskilt förslaget att regeringen ska beställa, ställa samman och sprida oberoende kunskap om affärsmässig verksamhet inom kulturella och kreativa branscher, gärna med utgångspunkt i den investering som gjordes i Kreametern.

7.2 Förnyelse av rådgivning, kapitalförsörjning och innovationsstöd: Utredningen pekar ut att mikro- till medelstora företag inom kulturella och kreativa branscher vill växa i större utsträckning än lika stora företag i andra branscher. Denna tillväxtvilja finns både i traditionella ekonomiska termer och i tillväxt på bredden, genom påverkan, nätverk och (ofta lokala) klusterbildningar. RISE ställer sig särskilt positiv till förslaget att satsa ytterligare på innovations- och företagsstöd till företag i kulturella och kreativa branscher, samt att låta denna uppskalning i stöd hämta inspiration och kunskap från de aktörer som i dagsläget gör detta bidrag, till exempel inkubatorerna i CreArtive.

När det gäller specifikt finansiering vill RISE trycka på insikter från den genomförda innovationsstudien kring kulturella och kreativa branscher: En viktig implikation är att många finansiärer saknar kunskap om kulturella och kreativa företags affärsmodeller, affärslogik och sätt att växa. Här behöver det utvecklas mer kunskap och synliggöra denna affärslogik och nytänkande affärsmodeller som är delade mellan företag och som ofta sker i samverkan där företagen går in och ut i olika sammanhang för att leverera ett uppdrag, till exempel en film eller en musikuppsättning. Det bekräftas också av en tidigare utredning av WSP (2019) beställd av Tillväxtverket. Det finns en spridning hos företagen i viljan att ta in externt kapital och att det påverkas av individen (entreprenörens) ingångsvärden för sitt företagande, dvs vill man växa eller inte och i vilken form vill man driva sin verksamhet. Det finns en kunskapsasymmetri mellan företagen och finansiärerna gällande potentialen i att investera i de kulturella och kreativa näringarna. WSP (2019) studie visar på att både företag och branschaktörer lyfter behovet av att finansiärer förstår affärsmodellerna i de kulturella och kreativa näringarna, gör man inte det är det svårt att bedöma parametrar som långsiktighet och marknadspotential. Medan finansiärerna efterfrågar större affärsmannaskap och kunskap i att kommersialisera. Det resulterar i att kulturella och kreativa näringar i många sammanhang ses som organisationer utan robusta affärs- och tillväxtstrategier, till exempel saknas ofta kunskap om hur deras verksamhet passar inom en bredare värdekedja och inte enbart blir en ”add on”, en innehållsskapare i slutet av en produktionskedja.

Samtidigt saknar finansinstitut intern kompetens för att bedöma kreditrisk i denna typ av verksamheter. Här ser vi således att det behövs mer kunskap och insikter om de kulturella och kreativa företagens affärsmodeller då det ofta går emot den traditionella företagslogiken som finansiärer såväl som innovationssystem är uppbyggda kring. Logikerna skiljer sig åt och det behövs ett lärande åt båda håll. Kulturella och kreativa företag växer i regel genom sina ekosystem och nätverk, de samarbetar hellre än konkurrerar, vill behålla sin unicitet som inte alltid är skalbar på samma sätt som t.ex. en teknisk lösning. Här kan Sveriges innovationsstöd såväl som finansiärer lära sig av den formen av företagande och tillväxt.

Det behövs mer forskning och studier som går på djupet utvecklar kunskap om strategier och affärsmodeller och organiseringen i denna form av värdeskapande. Det ekonomiska värdet såväl som marknadstillväxt, varumärke och immateriella värden kan vara distribuerat mellan ett flertal företag i samverkan, än att det syns på sista raden i det individuella företags boks slut. Potentialen för tillväxt och värdeskapande, samt spill-over-effekter till traditionella branscher och industrier är alla perspektiv att ta med i skapandet av ny kunskap.

RISE håller med om behovet att bredda de strategiska innovationsprogrammen ytterligare, för att ta vara på förändrings- och innovationskraften som finns i det kraftigt diversifierade och ofta småskaliga företagen inom kulturella och kreativa branscher. Sverige behöver möta upp utvecklingsinitiativ och policysatsningar som sker för kulturella och kreativa branscher inom EU med exempelvis Kreativa Europaprogrammet, Horisont Europa, New European Bauhaus, och en EIT KIC för kulturella och kreativa näringar. Dessa visar en väg för hur kulturella och kreativa branscher kan vara avgörande för innovation, grön och digital omställning och social hållbarhet.

7.6 Platsens betydelse för kulturella och kreativa verksamheter (och tvärtom): RISE stödjer särskilt insikten att kulturella och kreativa branscher har en viktig roll att spela i platsburen samhällsutveckling. Detta har fångats väl i New European Bauhaus, och bör kopplas till Sveriges satsningar under denna flagg både på nationell, regional och lokal nivå, i linje med målsättningarna i strategin.

8. Uppföljning av strategin och dess insatser: RISE välkomnar förslaget att följa upp strategin på ett systematiskt sätt, men anser att ansvaret bör ligga på Tillväxtanalys, i linje med att övergripande ansvar bör ligga på näringsministern.

Med vänlig hälsning

RISE Research Institutes of Sweden AB
Digitala system – Prototypande samhällen

Jannike Åhlgren

Johanna Hallin